

3 1761 06573726 4

EF

V

4624

000
FR

STIFTS DAME, FRØKEN
JULIE BIELKE

MINDESKRIFT AF JOHANNE SKOVGAARD

UDGIVET AF BESTYRELSEN FOR
DE BIELKESKE LEGATER

AUGUST BANGS BOGHANDEL
MCMXV

5

JULIE BIELKE

STIFTS-DAME I VALLØ STIFT

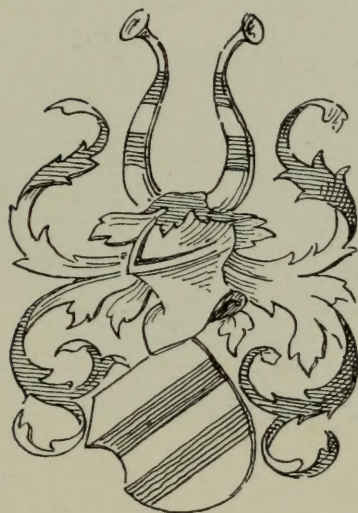
STIFTERINDE AF DE BIELKESKE LEGATER

STIFTSDAME, FRØKEN

JULIE BIELKE

MINDESKRIFT AF JOHANNE SKOVGAARD

UDGIVET AF BESTYRELSEN FOR
DE BIELKESKE LEGATER

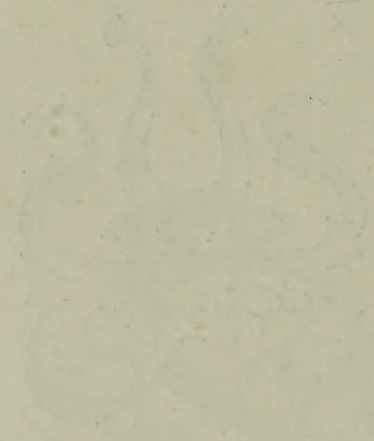

AUGUST BANGS BOGHANDEL
MCMXV

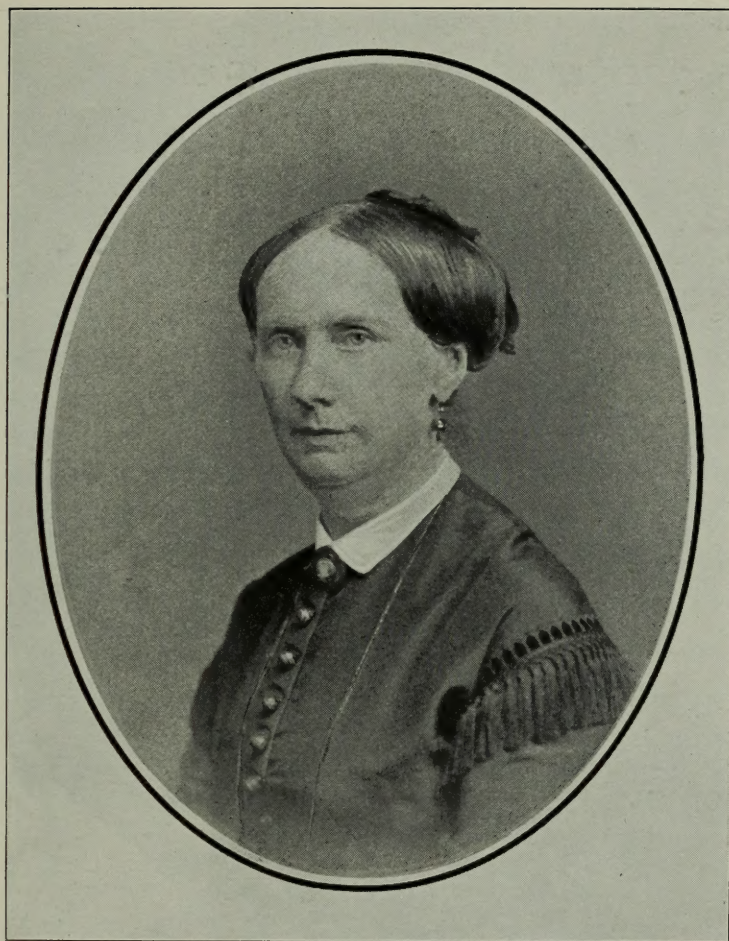
11EF
✓
14624

STYRKINGSMIDDEL
LULLE BIERKE

FORBUDSLOVNING
LUGNED AT BESTYKKE FOR
DE BØRNS TILVÆRE

Kbhvn. - Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkær)

DER er i 1915 forløbet 50 Aar, siden »De Bielkeske Legater« blev indstiftet ved Frøken Julie Bielkes Testamente, og 25 Aar, siden Legaterne ifølge den under 19. Juli 1890 allerhøjest stadfæstede Fundats traadte i Kraft.

Den Velgærning, der gennem disse Legater tilflyder en ikke ringe Kreds af ældre Kvinder og unge Kunstnere, er saa betydelig, at Stifterinden, STIFTS-DAME, FRØKEN JULIE BIELKE for sin Samtid og for Efterverdenen med Rette har fortjent, at der i Litteraturen ristes en varig Rune om hendes djærve Person og ædle Karakter, der bød hende at fortsætte den udstrakte Velgørehed, hun udviste i levende Live, udover Døden, tilmed paa en Maade, der samtidig paa det værdigste bevarer den med hende uddøende gamle danske Slægts Navn for Eftertiden.

Skriftet er udarbejdet af Historikeren. cand. mag. Frøken Johanne Skovgaard paa Grundlag af efterladte Breve samt mundtlige og skriftlige Meddelelser fra endnu levende Slægt og Venner af Frøken Bielke. Alle, der saaledes har bidraget til at rejse dette Minde, bringer Bestyrelsen herved sin Tak.

BESTYRELSEN FOR DE BIELKESKE LEGATER.

JULI 1915.

HANS J. HOLM.

H. B. KRENCHER.

BIELKERNES SLÆGT stammer (ifølge Dansk Adels Aarbog af 1887) fra Skaane, hvor vi finder dens Fortid nøje sammenknyttet med ældgamle og højt ansete Ætter, idet det Bielkeske Vaaben — to blaa Bjælker paa Sølvgrund — førtes af de skaanske Slægter Galen, Litle og Erlandsen, som atter var forbundet med Skjalm Hvides Æt, med Absalon og Sunesønnerne. En fortløbende Slægtssammenhæng er dog endnu ikke paavist, og som Bielkernes egentlige Stamfader, fra hvem en lige til Nutiden fortsat Stamtavle først kan udledes, maa derfor betragtes JOSEPH ANDERSEN i Gyllarp (i Vestskaane), der levede i Midten af det 15. Aarhundrede og var gift med Kirsten Splid.

Fra ham forgrener Slægten sig hurtigt — alt i alt rummer den Bielkeske Stamtavle fra det 15de til det 19de Aarhundrede 127 Navne, fordelt paa 12 Hovedlinier. Af Joseph Andersens nærmeste Efterkommere faar een Linie Gods paa Sjælland, en anden paa Falster; til den sidste hørte Bielkeættens første kendte Søofficer, Joseph Andersen Falster, der tjente under Peder Skram i Grevens Fejde. Den længst levende Linie og følgelig den, der i denne Sammenhæng har den egentlige Interesse, blev dog den *norske*, hvis Stamfader var Jens Tillufsen, Sønesøn af Joseph Andersen i Gyllarp.

JENS TILLUFSEN Bielke kom i Aaret 1537 til Norge, hvor han ægtede Lucie, Datter af Niels Henriksen Gyldenløve og den bekendte Fru Inger Ottesdatter Rømer til Østraat — en kraftig og virksom Matrone, som, omgivet af en talrig og mægtig Slægt, i sin mangeaarige Enkestand indtog en Slags førende Stilling i

den norske Adel. Over Datteren, Lucie Nielsdatter Gyldenløve, de norske Bielkers Stammoder, hviler der et eget vemodigt Skær. Hun elskede som ung Pige den danske Adelsmand Niels Lykke, men Forbindelsen mødte bestemt Modstand hos Slægten paa begge Sider, fordi Niels Lykke var Enkemand efter Lucies ældre Søster Eline, og Ægteskab mellem besvogrede ifølge Datidens Tænkemaade og Kirkeret ikke kunde tilstedes. Med bitter Sorg bebrejder Niels Lykkes gamle Fader i et Brev Sønnen, at han, som kunde have faaet hver Frue eller Jomfru i Danmark, som han havde bedt om, har vendt sin Hu til sin Husfrues Søster og »gjort mig den Sorig, som mig stander aldrig til at forvinde«. Og forgæves lover Lucie, at hun »vil være sin kære Moder og Venner saa ydmygelig, kærlig og underdanig og saa fattig (o: udstyret med saa ringe Medgift) som de ville have mig«. Den mægtige Slægts Modstand var for stærk. Lucie maatte bøje sig for Moderens og Svogrenes Vilje, og Niels Lykke omkom snart efter pludselig — efter hvad Rygtet sagde paa Foranstaltning af Ærkebiskoppen, der var nøje knyttet til Fru Inger og hendes Slægt.

Nogle Aar efter ægtede Lucie Jens Tillufsen Bielke, hvem hun bragte Slægtsgaarden Østraat ved Trondhjem. Ved dette Ægteskab traadte Bielkerne i Forbindelse med Norges gamle Højadel, hvis sidste typiske Repræsentant var Fru Inger; herved grundlagdes Ættens Anseelse, fra Østraat bredtes dens Besiddelser over hele Norge, og dens Medlemmer naaede de højeste Embeder, saa at den i det 17. Aarhundrede var Landets mægtigste Slægt.

Bielkeslægtens Krønike gennem de følgende Aarhundreder er broget nok, men viser dog, som saa mangen anden gammel dansk Adelsslægts Historie, visse fælles Hovedlinier. Dens unge Mænd studerer rundt om ved Europas Universiteter — i Rostock og Leyden, i Orleans og Padua — de færdes paa Langfart paa fjerne Verdenshave, og som Krigere har de kæmpet paa Nordens og fremmede Landes Slagmarker. Mange er døde som Børn eller unge, ofte faldne i Krig eller Duel. Blandt dem, der førte Slægtnavnet videre, træder navnlig to Rækker af Skikkelser frem med tydelige Træk — den raske, eventyrlystne Sø- eller Landkriger og den fredelige Embedsmand og Godsejer.

Til den sidste Type — som for øvrigt ikke er hyppig i Bielkeætten — hørte Jens Tillufsens og Fru Lucies Sønesøn, JENS BIELKE (f. 1580, d. 1659), Herre til Østraat og meget andet Gods, der laa spredt over hele Norge fra Trondhjem til Kristiania — dertil norsk Kansler, en nidkær Embedsmand og vel studeret, saa at han endog forfattede *juridiske* Arbejder paa latinske Vers. Paa Elingaard (ved Kristiania Fjord) levede han et patriarkalsk Familieliv med sin Hustru Sophie Brockenhuus, sin Moder og Svigermoder, sine 6 Sønner og 8 Døtre. I det daglige Liv paa Elingaard faar vi et Indblik gennem en Beskrivelse af den unge medicinske Student Otto Sperling (senere kendt som Leonore Kristine Ulfelds Huslæge), der kom hertil som Gæst i Sommeren 1622. Den ældste af Døtrene, Jomfru Dorothea, »en smuk, ærbar Jomfru«, lærte Sperling, der var Tysker, at tale Dansk, medens han underviste hende i at spille paa »Clavecymbel«, saa at hun snart kunde

gøre »helt artige Tremulanter«. I at jage og fiske fik den unge Gæst Vejledning af Kansleren selv, der ogsaa gerne »discurrerede« med ham om lærde Emner og »altid i det latinske Sprog«.

Af Jens Bielkes Børn slægtede OVE (f. 1611, d. 1674) Faderen paa — en virksom Godsejer og Embedsmand (norsk Kansler), en jovial, omgængelig Herre, der skød til Papegøjen med Borgerne i Bergen, en lærd Latiner, der gjorde Vers ved enhver Lejlighed. Den endnu bevarede Hovedbygning paa Østraat er opført af ham i en efter Tidens Forhold storslaaet Stil. Ved en enkelt Lejlighed optraadte han ogsaa som Krieger, idet han sammen med sin gamle Fader var virksom ved Trondhjem Stifts Befrielse fra Svenskeherredømmet i 1658, medens en anden Broder, Jørgen (f. 1631, d. 1696) i samme Krig gjorde Tjeneste som Generallieutenant over den norske Milits, og en tredje, Henrik, kommanderede den danske Flaade.

Admiral HENRIK BIELKE (f. 1615, d. 1683) har vundet et Navn i Historien, dels som Chef for den danske Flaade, baade under og efter Svenskekrigen (1657—60), dels som medvirkende ved Enevældens Indførelse i 1660. En typisk Repræsentant for sin Slægts bedste Egenskaber synes han at have været, »en Mand af et oprigtigt og redeligt Comportement, høj og anselig, af Gemyt blid og from og af et uforfærdet Mod«. Politik forstod han sig (efter den snilde Statsmand Hannibal Sehesteds Sigende) ikke synderlig paa, men som Krieger har han vundet et smukt Navn, ligesom hans elskværdige, menneskelige Egenskaber indtog alle for ham. Frederik III holdt meget af ham og spillede gerne

»Skerwentzel« med ham, fortælles der, og hos Islænderne, hvis Ø han i Egenskab af Lensmand besøgte adskillige Gange, fik han det Lov, at nogen bedre Øvrighed havde Islænderne aldrig kendt — »han overholdt de gamle Sædvaner, var menneskekærlig mod alle, venlig og godgørende, hvorfor han ogsaa var elsket, medens han var i Live og savnet efter sin Død«.

Under den skaanske Krig fortsattes Slægtens Tradition med Hæder af Henrik Bielkes Halvfætter Christian Bielke (f. 1645, d. 1694), der tilhørte en yngre fra Jens Tillufsen nedstammende Linie og var gift med en Datter (Marie Sophie) af Henrik Bielke, efter hvis Død han ægtede Niels Juels Datter Vibeke; 31 Aar gammel blev han forfremmet til Viceadmiral, og i Slaget ved Køge Bugt erobrede han et svensk Orlogsskib. — Samtidig vinder en Række af Slægtens Mænd Berømmelse som Landofficerer i Ludvig 14's Krige. En Søn af Henrik Bielke, Christoffer (f. 1654, d. 1704), der var højt anset i den franske Hær og hos Ludvig 14 selv, faldt ved Höchstädt 1704. Hans Søn Christian Ulrik udmærkede sig ved Malplaquet (1709) og faldt for Messina 1720 i polsk Tjeneste. Ved Malplaquet saaredes dødeligt en yngre Søn i Rækken af Henrik Bielkes elleve Børn, CHRISTIAN FREDERIK BIELKE (f. 1670, d. 1709), der fra sin tidlige Ungdom havde rejst i Europa, »overalt, hvor nogen Campagne var at gøre og noget nyttigt at lære«. Han roses ikke blot for Tapperhed, men ogsaa for sit danske Sindelag og sin Gæmildhed, saa han før Slaget ved Malplaquet skal have uddelt alle sine Penge til sine saarede Soldater.

Der fulgte nu et Par Slægtled, som slog ind paa en mere fredelig Løbebane. Christian Frederik Bielkes Søn, CHRISTIAN Henrik Christopher (f. 1705, d. 1779), blev efter en kortvarig Krigstjeneste i Rhineggen Hofmester paa Glücksborg, og hans Sønner, Henrik og Rudolf, var ligeledes begge civile Embedsmænd. Rudolf Bielke (f. 1746, d. 1813), Amtmand i Præstø, oprettede 1812 Det Bielkeske Fideikommis (paa 40 000 Rigsdaler), som, da han selv var barnløs, skulde gaa i Arv til Broderen Henriks to yngste Sønner, Frederik Vilhelm og Johan Christian August.

HENRIK BIELKE (Henrik Christopher Frederik, f. 1739, d. 1789) var Hofmarskal hos Kronprins Frederik og havde desuden, efter Regeringsomvæltningen den 17. Januar 1772 en kort Tid Del i Ledelsen af »den danske Skueplads«. I denne Virksomhed viste han Forkærlighed for det danske Skuespil i Modsætning til den italienske Opera og den franske Komædie, saavel som Sans for Scenens Værdighed, idet han modarbejdede tidligere Tidens Skik at bruge Theatret til Akrobatforestillinger, ligesom han bekæmpede Arveprins Frederiks Forsøg paa at anbringe sine Yndlinge som Skuespillere, Allerede i August 1772 tog han imidlertid mod Udnævnelse til Amtmand i Tønder. Hans Hustru var en norsk Dame, Helene Storm, gennem hvem Bielkeslægtens gamle Forbindelse med Norge, som havde været løsnet siden det 17. Aarhundredes Slutning, nu atter fornyedes. Helene Storm var Datterdatter af Generallieutenant Johan von Mangelsen, der var indvandret fra Sønderjylland til Norge — en dygtig og, efter den samtidige Suhms Beskrivelse, meget stem-

ningsrig Mand — »de mest modstridende Sindsbevægelser afvekslede stadig hos ham og maledede sig i hans Ansigt; han kunde se yndig, mild og blid ud og Øjeblikket efter grum og forfærdelig. Han var ivrig i sin Andagt, og naar han bad, var det, ligesom han vilde indtage Himlen med Storm«. V. Mangelsen var Lods-ejer i Røros Kobberværk, af hvis Drift han tog sig med megen Kraft, og disse Kobberværksaktier, »Kuxer«, der tilligemed nogle Kongetiender i Hallingdalen og Ringerike gik i Arv til Helene Storm og med hende kom i Bielkernes Besiddelse, udgjorde en væsentlig Del af den Bielkeske Formue i nyere Tid. — I øvrigt var Slægtens Grundejendom saavel i Danmark som i Norge paa dette Tidspunkt gaaet ud af dens Besiddelse — Bielkerne synes ikke at have haft det Talent til at vinde og bevare Jord, som vi ellers hyppigt finder hos vore gamle Ætter. Et Stamhus, som Otto Bielke (d. 1711, Broder til den ovenfor nævnte Admiral under den skaanske Krig Christian Bielke) i Slutningen af det 17. Aarhundrede havde oprettet af sit jyske Gods Kjærbygaard (ved Aarhus), opløstes allerede i næste Slægtled. De sjællandske Godser, Næsbyholm og Bavelse, der var erhvervet af Admiral Henrik Bielke, afhændedes af dennes Søn Christian Frederik. Af de engang saa vidtstrakte norske Besiddelser havde de fleste kun været Forleninger, og det gamle Familie-gods Østraat solgte Christoffer Bielke i Aaret 1686.

Amtmand H. Bielke døde allerede 1789, hans Hustru overlevede ham til 1808. Af deres Børn har den ældste, Datteren JULIANE (kaldet Julie) aabenbart været en Dame af megen Energi og økonomisk Dygtighed. Efter

Moderens Død overtog hun paa egne og Søskenes Vegne foreløbig, i Aarene 1804—14, Boet, som ifølge hendes Beretning (opbevaret paa Rigsarkivet) var i en ret betyngtet Tilstand, og bragte det frelst igennem de første vanskelige Aar. Bestyrelsen af de Bielkeske Aktier i Røros Værk, saavel sine egne som de øvrige Arvingers, beholdt hun lige til 1840 (da Brødrene overlod Bestyrelsen af deres Kuxer til et trondhjemske Firma), og disse Aktier forvaltede hun vel at mærke personligt, afsatte selv det indvundne Kobber o. l., medens de øvrige Aktionærer ifølge gammel Skik overlod alt til Kommissionærer — en Indretning, som Frøken Bielke ivrede stærkt imod. Denne Virksomhed gav hende Lejlighed til at udfolde hele sin Viljekraft og Skarpsindighed, men ogsaa til at vise sine stridbare Tilbøjeligheder. Gang paa Gang foretog hun, ofte ved Vintertid, den lange, besværlige Rejse fra Slesvig til Trondhjem og Røros, saa at Frøken Bielke og hendes Karosse var et velkendt Syn paa Vejen gennem Guldalen. Ved Generalforsamlingerne optraadte hun stadig som den mest afgjorte Modstander af alt, hvad Direktionen foreslog, og da de øvrige Aktionærer ikke delte dette Standpunkt, fyldtes Værkets Protokoller gennem en Aarrække med hendes Særvota og Protester. Kun ved en eneste Beslutning — som rigtignok ogsaa viser hendes krigerske Sindelag — ses hun at have støttet Direktionen, nemlig da denne foreslog, at de Handlende i Røros bl. a. ogsaa skulde være forsynet med Geværer.

De slette økonomiske Forhold i Aarene efter 1813 gav Stof nok til Strid. Da Frøken Bielke enten ikke

betalte sine Indskud til Værkets Drift rettidigt eller sendte Korn i Stedet for rede Penge — i hvilken Anledning hun drev en fuldstændig Kornhandel med Beholdninger baade i Trondhjem og Røros — greb Direktionen til det Middel i en Aarrække at tilbageholde hendes Kobberudbytte og at true med at sælge hendes Parter ved Auktion. Hun søgte at hævde sin Ret ved Sagsanlæg — foruden ved kraftig Optræden paa Generalforsamlingerne —, og i de tre Processer, hun anlagde mod Direktionen, gav Domstolene hende Ret paa flere Punkter.

Den sidste og vidtløftigste Sag, som stod paa lige fra 1823 til 1834, blev Anledning til, at hun under et Ophold i Røros forfattede og lod trykke et i høj Grad karakteristisk Klageskrift (findes paa Rigsarkivet). Trods sine mange Tab, hedder det her, vil hun ikke afhænde sine Røros-Kuxer, som i sin Tid har sat hendes Moder i Stand til at give sine Børn en god Opdragelse »og mig nogenledes Kundskab til at forestaa min Formue«. Hun har da besluttet at søge Erstatning for sine Tab ad Rettens Vej, og for at undersøge Værkets virkelige Tilstand har hun begivet sig fra sin behagelige Bopæl til det ensomme Røros, »hvor i Stedet for Fornøjelser Værkets Protokoller, 22 i Tal, omgav mig, i hvilke jeg fandt den bedrøvelige Overbevisning, at jeg var berettiget til at klage.« Direktionens Handlemaade er som den spanske Inkvisitions Behandling af sine Ofre — »kuns *hastigere* blev de dræbt ved et Autodafè end Røros Værks mishandlede Participanter« — en Sammenligning, der underbygges ved forskellige Eksempler paa »mishandlede

Participanters« for tidlige Død. Efter denne Indledning følger en Fremstilling af Klagegrunde mod Direktionen, godtgjort ved Uddrag af Protokollerne, Citater af de for Værket gældende Love o. l., hvortil slutter sig Krav om en Skadeserstatning paa 89 000 Speciedaler. — Dommen, der fyldte 960 Ark Papir, dømte Værket til at betale Frøken Bielke en Sum af 1800 Speciedaler.

Frøken Juliane Bielke boede i det af hendes Fader erhvervede »Bielkeske Palæ« i Byen Slesvig, hvor hun tog mod Besøg af Slægtens Gamle og Unge — blandt de sidste ogsaa Broderdatteren af samme Navn, Frøken Julie Bielke. Palæet, der var bygget i 1712 og beliggende i Nærheden af det gottorpske Slot, rummede betydelige Samlinger af Bøger, Malerier og Kobberstik (en Liste over Inventaret findes paa Rigsarkivet) og var en smuk, herskabelig Bolig; den statelige, gamle Adelsgaard gik imidlertid ved Frøken Juliane Bielkes Død i 1845 ud af Familiens Besiddelse.

Af Amtmand Bielkes andre Børn blev Frederik Vilhelm (f. 1780, d. 1850) Stamfader for Slægtens tyske Gren (til hvilken vi senere skal komme tilbage), idet han gik i tysk Tjeneste og blev Overhofmarschal hos Hertugen af Sachsen-Weimar. Med den yngste Søn JOHAN CHRISTIAN AUGUST (Frøken Bielkes Fader, f. 1781, d. 1846) vakttes paany den gamle Søofficerssaand. Under Danmark-Norges Krig med England leverede han som Chef for Bergens Roflotille den 16. Maj 1808 en smuk Fægtning med en engelsk Fregat »Tartar«, der krydsede uden for Bergen i den Hensigt at beskyde Byen. Efter en Times Kamp (fra Kl. 2^{1/2}—3^{1/2} Morgen) havde Bielke,

18

hvis Styrke bestod af en Chaloup og fire Joller, gjort Fregatten ukampdygtig, saa der endogsaa havde været Mulighed for at erobre den, hvis Vinden ikke i det afgørende Øjeblik havde vendt sig til Gunst for Engländerne. Fregatten slap da bort, ilde tilredt, med Tab af sin Chef og en betydelig Del af Mandskabet. Rapporten til Kongen fra Generalkommandoen i Bergen slutter med følgende Ord: »At Sø-Premierlieutenant Bielke ved denne Lejlighed som overalt har vist sig som en saare udmærket, værdig Kommandør, skylder undertegnede allerunderdanigst at bevidne.« Et halvt Aar senere belønnedes Bielke for denne Bedrift med Ridderkorset, som overræktes ham med megen Højtidelighed, i Overværelse af al Bergens Militær under Gevær.

I 1806 havde Joh. Chr. Aug. Bielke ægtet den treogtyveaarige Frederikke Sophie Henriette Reedtz-Thott, Datter af Holger Reedtz-Thott til Voergaard og Gaunø; hun fulgte sin Mand til Bergen, hvor det ældste Barn, Rudolph, fødtes i 1810. Med Kielerfreden løstes de sidste Baand, der knyttede Bielkeslægten til Norge, og Frøken Bielke kunde senere fortælle om, hvor tung denne Skilsmisse havde været for Forældrene. Lieutenant Bielke forflyttedes nu til Danmark, hvor han i Aarenes Løb forfremmedes til Kaptejn og Kommandør og 1817 udnævntes til Kammerherre. I København tog Ægteparret Bolig i det Thottske Palæ (paa Hjørnet af Kongens Nytorv og Bredgade), hvor fire Børn voksede op. Af de tre høje, smukke, blonde Sønner slog den ældste, Rudolph, ind paa den diplomatiske Løbebane. Efter at have været Legations-

sekretær i London udnævntes han 1850 til Gesandt i Berlin, hvor han repræsenterede Danmarks Interesser under de vanskelige Forhold efter Treaarskrigens Afslutning. To Aar efter ægtede han Baronesse Christine Rosenørn-Lehn, men Ægteskabet var barnløst. Allerede i 1855 døde Rudolph Bielke efter et Par Aars tiltagende Svagelighed paa en Rejse i Italien. Han ligger begravet i Venedig. — Den næste Søn, August, (f. 1812) døde 1860, ugift, som Kaptejn i Flaaden, og den yngste Søn, Carl, døde allerede 1830 som syttenaarig Kadet.

DEN sidstlevende af den gamle Slægt var Frøken JULIE BIELKE (Helene Beate Cathrine Juliane, kaldet Julie). Hun var den yngste af de fire Søskende, født i det Thottske Palæ den 14. September 1819. Over Barn- og Ungdomstiden i det gamle Palæ hvilede der en vis gammeldags Fornemheds og Stilheds Aand, som især udgik fra Moderen, hvis stærke Pligtfølelse og stilfærdige Væsen gav Hjemmet sit Præg. Som dygtig Husmoder styrede hun sit Hus med en gennemført Orden og Nøjsomhed, som hun fastholdt, ogsaa efter, at de beskedne økonomiske Kaar, der var den fælles Lod i Aarhundredets Begyndelse, havde bedret sig. I sin Opdragelse af Børnene lagde hun først og fremmest Vægt paa Ærlighed — al Usandhed og Forstillelse, selv i dens uskyldigste Form, var hende imod. — Medens Brødrene efterhaanden drog hver til sit, fortsatte Datteren Samlivet med Forældrene — efter 1846, da Faderen døde, med Moderen alene —, indtil Hjemmet opløstes ved Moderens Død 1865. Den følgende Skitse vil væsentlig behandle hendes Liv, som det formede sig efter dette Aar, da Efterretningerne fra hendes yngre Alder flyder meget sparsomt.

Frøken Bielkes *ydre Tilværelse* henrandt uden større Begivenheder. I Aarenes Løb blev hendes Formue meget betydelig, da Slægtens Eje efterhaanden samledes hos hende som den længstlevende. Allerede ved Faderens Død blev hun saaledes, ligesom sin Tante af samme Navn, Ejer af de norske Tiender og Røros-Aktier, og en betydelig Arv fik hun efter Broderen August, der med en mærkelig økonomisk Dygtighed havde forstaaet at forøge sin oprindelig beskedne For-

mue. Desuden var hun Stiftsdame i Vallø og endelig Medbesidderinde af det Bielkeske Fideikommis, af hvilket først hendes Fader og Farbroder (Fr. Vilh. Bielke), siden hendes Brødre og Fætter i sin Tid havde været Indehavere. Da Fætteren, Dr. phil. Carl Bielke i Jena (Søn af Fr. Vilh. Bielke), der siden August Bielkes Død i 1860 havde været Enebesidder, døde 1868, og Slægtens Mandslinie hermed var uddød, deltes Fideikommiset mellem hans Søster Fru Helene v. Salviati (gift med preussisk Geheimeraad v. Salviati) og Frøken Julie Bielke.

Ved Moderens Død tilfaldt det Thottske Palæ Enkebaronesse Reedtz-Thott, og Frøken Bielke tog Bolig paa Gammelholm, hvorfra hun to Aar senere flyttede til St. Annæ Plads Nr. 11 — »det ligner mere mit gode, gamle Palæ, som jeg aldrig vil glemme«, skriver hun i et Brev fra denne Tid. Her blev hun dog kun til 1870, da hun flyttede til en Villa i Rosenvænget (nu paa Hjørnet af Rosenvængets Hovedvej og Strandboulevarden), der blev hendes Hjem i de næste tretten Aar. Hun førte sit Hus smukt og herskabeligt og havde en for en enlig Dame anselig Husstand — Kammerjomfru, Husjomfru, Tjener, Stuepige, Kokkepige, i Rosenvænget desuden Kusk og Gartner. Navnlig Villaen i Rosenvænget, hvor der dengang endnu var fuldstændig landligt, var en meget smuk og rummelig Bolig med store Haver. I Stuerne herskede gammeldags Hygge, og gode Malerier — dansk og norsk samtidig Kunst — smykkede Væggene.

Frøken Bielke omgikkes mange paa en fortrolig Fod og førte en ikke ringe Selskabelighed, uden dog nogen Sinde at høre til »ce tourbillon perpétuel qu'on ap-

22

pelle le monde«, som hun selv engang udtrykker sig i et Brev. Hendes Omgang bestod væsentlig af Slægt og Venner blandt Standsfæller, af hvilke adskillige allerede før Moderens Død havde været knyttet til Hjemmet. Ogsaa de unge i Kredsen holdt hun meget af at se hos sig til Smaaselskaber og Baller, ligesom hun af og til havde unge Piger — Døtre af Slægtninge eller Venner — boende hos sig i længere Tid, ved hvilken Lejlighed hun da indførte dem i Selskabslivet. — Ved Hoffet kom hun en Del, idet hun allerede fra Ungdommen af stod i et ret nøje Forhold til Kong Kristian IX's Dronning, ligesom hun var et virksomt Medlem af Enkedronning Karoline Amalies Kreds. — Ogsaa med Kunstnere bragtes hun, gennem sin Interesse for Malerkunsten, i Berøring; navnlig var hun knyttet til den fine og elskværdige Thorald Læssøe, som var hendes Genbo i Rosenvænget.

Sommeren tilbragte Frøken Bielke regelmæssigt paa Landet, enten ved Besøg — paa Gaunø, Gammelkøgegaard og andre Steder — eller i Lyngby, hvor allerede Moderen de sidste Aar af sit Liv fra 1858 hver Sommer havde lejet en Bolig (beliggende tæt ved Præstegaarden med en Have, der gik ned til Aaen i Sorgenfri Park). Indtil 1870, da hun flyttede ud til Rosenvænget, havde Frøken Bielke sin Sommerbolig her. Hun elskede Landlivet og skildrer i Breve sin Glæde over den dejlige Egn ved Lyngby, over de daglige Køreture, paa hvilke hun selv var Kusk, over hele den ubundne Tilværelse. Naar hun om Efteraaret er kommet ind til Byen, føler hun sig som en Fugl i Bur — »jeg elsker den Frihed, man nyder paa Landet«.

En stor Del af Sommeren tilbragte Frøken Bielke regelmæssigt i Udlandet, thi hun elskede at rejse. Vinteren igennem lagde hun til Side hertil, hun glædede sig som et Barn til at komme af Sted og var, selv i sine ældre Dage, lykkelig og opfyldt af glad Forventning, naar hun endelig sad i Toget, »rigtig i sit Es«, fortæller en af hendes stadige Ledsagere. Turen gik til Frankrig, Schweiz eller Norditalien, til tyske eller østrigske Badesteder, i Moderens Levetid i Selskab med denne, senere i Regelen med en ældre eller yngre Veninde. I et (udateret) Brev, vistnok fra 1861, skildrer hun sit første Besøg i Paris, fortæller om sin Glæde ved de mange smukke Malerier og ved Theatret og beskriver, med den første Oplevelses Friskhed i Iagttagelsen, det strømmende Liv i Gaderne og den Luksus, hun har set udfolde sig i Boulogneskoven. Dog er der noget, der ikke behager hende — selve Luften, man indaander, er overalt i moralsk Henseende ligesom »un peu corrompu«. — I sine ældre Aar rejste hun hyppigt til Norge, hvor hun foretog længere Køreture, undertiden paa 2 à 3 Uger, rundt i Landet og endte med Besøg hos sin Fætter Grev Per Wedel-Jarlsberg (hvis Bedstemoder var Søster til Frøken Bielkes Bedstemoder, Helene Storm). I et Brev fra Molde, skrevet i Sommeren 1885, fortæller hun med Begejstring om den lange Række sneklædte Fjældtinder, hvortil hun har Udsigt fra sin Altan, om det vilde Rosenflor, den friske, styrkende Luft.

Frøken Bielke var den sidste af en god gammel dansk Adels- og Sømmandsslægt, og hun var i mange

Maader præget af sin Afstamning. Hun elskede »Estaten«, som hun kaldte Søofficersstanden, og hun havde megen Standsfølelse. En fortrolig Veninde har sagt om hende, at hun var en »fuldblods Aristokrat«, i Virkeligheden et af de mest »bundaristokratiske« Mennesker, paagældende havde kendt. Heraf maa man dog ikke slutte, at hun havde et fornemt eller nedladende Væsen. Tværtimod var hun fuldkommen ens over for alle, jævn og ligefrem; hun havde den fine og gamle, i bedste Forstand aristokratiske Kultur, som giver et fast Grundlag og en urokkelig Ligevægt over for alle, hvad enten det er Over-, Lige- eller Undermænd — den, der gør, at man alle Vegne kan være sig selv.

At være sig selv, det forstod Frøken Bielke, og hendes »selv« var tilmed et ret ejendommeligt Væsen, ingenlunde egnet til at forsvinde i Mængden. Dette gælder allerede i bogstavelig Forstand hendes Ydre. Hun var ganske usædvanlig høj og stor af Skikkelse, en Højde, som, idet den nødvendigvis maatte indvirke baade paa hendes egen Optræden og paa det Indtryk, hun gjorde paa andre, gav hende et noget mandhaftigt Præg, navnlig da den var forbunden med en dyb Stemme. Med alt dette var hun dog en Dame, baade af Udseende og af hele sin Maade at være paa. Uden at være smuk gjorde hun, saa længe hun endnu var i sin kraftige Alder, et stateligt Indtryk — en tysk Slægtning, der saa hende sidste Gang i Begyndelsen af 60erne, fortæller, hvorledes hun endnu kan se sin Tante for sig »i en lang sort Moirés Kjole, som klædte hendes imponante Figur herligt«. Hun havde særdeles

fint formede og aristokratiske Hænder, Haaret var rød-blondt, Ansigtifarven frisk, Trækkene storslaede, men tiltalende, Udtrykket klart og levende.

Ogsaa Frøken Bielkes Sprog og Udtryksmaade havde et ejendommeligt Præg af Friskhed og Kraft, der stemmede godt med hendes Trang til Friluftsliv paa Landet og hendes Forkærlighed for at færdes paa Rejser. Hendes Tale var fuld af Sømandsudtryk — »saadan taler jeg nu, fordi min Broder var Sømand«, kunde hun halvt spøgende ytre — hun yndede malende, undertiden drastiske Vendinger og var ikke bange for at nævne Tingen ved dens rette Navn. Noget hvast kunde der let komme frem hos hende, ligesom hun, naar hun blev ivrig — hvad hun ofte blev — var tilbøjelig til at bruge stærke Udtryk, til Tider stærkere, end hendes Mening var. Et personligt Præg antog hendes Kamplyst dog aldrig, og havde hendes Ligefremhed saaret en eller anden, var hun altid selv den første til at indrømme sin Fejl og søge at gøre den god igen.

Den djærve Udtryksmaade krydredes hos Frøken Bielke af en stærk, humoristisk Sans — hun hørte ikke for intet til »de lattermilde Bielker«, som Slægten fra gammel Tid hed, og hendes Evne til at give raske og kvikke Svar huskes af alle, der har kendt hende. Et enkelt Træk skal omtales. Da en Lieutenant engang i hendes yngre Dage ved et Hofbal havde gjort sig lystig over hendes usædvanlige Højde med en spottende Bemærkning om, at han ikke turde binde an med saadan en Sejler, og denne Ytring var kommet Frøken Bielke for Øre, gav hun i Løbet af samme Aften den unge Mand følgende Svar paa hans Anmodning om en

26

Dans: »Nej undskyld, Hr. Lieutenant! Der maa en Kap-
tajn til at føre en Fregat«. Hyppigst var hendes Humor
dog ganske uden Braad, da hun rettede sit Vid lige-
saavel mod sig selv som mod andre og havde den
ægte, danske Evne ikke at tage sin egen Person saa
lidt som Verden i Almindelighed alt for højtideligt. Det
oplivede hende f. Eks. meget, da hun engang, efter at
have givet sin Kusk den Ordre: »Vi skal i »Kæden«,
Niels« (»Kæden« var et Lokale i Gernersgade, som
benyttedes til Møder af forskellige godgørende For-
eninger), kort efter befandt sig holdende uden for »Kiæ-
den« i Dronningens Tværgade. Mangen Gang har en
enkelt Bemærkning af hende virket befriende i en Kreds
af bekymrede Sjæle. Scenen er eksempelvis et Familie-
raad, som med betænkelige Miner overvejer Udsig-
terne for et Spædbarn, hvis Moder ikke selv kan give
det Mælk — blot dog den Lille vil kunne trives. Midt
under de ængstelige Overvejelser høres da pludselig
en Røst fra Frøken Bielke (der hidtil har forholdt sig
tavs): »Se paa mig! jeg er et Flaskebarn« — en Erklæ-
ring, som, idet man har den Talendes veludviklede
Skikkelse for Øje, nødvendigvis maa virke umiddelbart
beroligende. Undertiden kunde hendes Højde bringe
hende i Situationer, hvis Pudsighed hun selv var den
første til at opfatte — en Dag, da hun under et Ophold
paa en Rejse i Italien gik en Tur og, staaende bag en
Mur, spurgte en Mand, som arbejdede paa Marken
hinsides Muren, om Vej, fik hun til sin Morskab det
Svar, at hun blot skulde ride lige frem.

Det var da intet Under, at Frøken Bielke var over-
ordentlig afholdt af sine talrige Venner og Bekendte.

Det lavede op i Kredsen, naar hun indfandt sig — stor og djærv, glad ved det fortrolige Samvær, varmhjertet og velmenende, bestandig rede til at forfægte sin Overbevisning, til Tider hvas og højtalende, dog altid med en gammel aristokratisk Kulturs paa een Gang sikre og jævne Optræden og Tænkemaade. Man havde Udbytte af en Samtale med hende — hun forstod saaledes ypperligt at fortælle om sine Oplevelser, navnlig fra Rejser; hun havde Sans for Malerier, malede selv lidt og holdt blandt andet af at gengive karakteristiske Profiler, »tegne Næser«, som hun kaldte det, med og uden Karrikering; hun fulgte godt med i Litteraturen, især paa det historiske og kirkelige Omraade, og hun var stærkt optaget af alle Dagens Spørgsmaal, ikke mindst de politiske. Hvad man dog først og fremmest satte Pris paa hos hende var det gode Humør og det muntre, kraftige Lune, som, naar hun traf en ligesindet, kunde sprudle frem i en Krydsild af spøgende Indfald og godmodige Drillerier til megen Fornøjelse for Tilhørerne. Paa den anden Side forstod hun imidlertid særdeles vel ved selskabelige Lejligheder i sit eget Hus at holde over den Tone, hun ønskede bevaret, og hun kunde vise ikke ringe Bestemthed og Takt, naar Samtalen efter hendes Mening havde antaget et for personligt Præg, ligesom hun selv var fuldstændig blottet for enhver Tilbøjelighed til Sladder.

Ganske betegnende for Frøken Bielkes livlige, sympathiske Natur er det, at hun, den gamle Jomfru, aldrig var gladere, end naar et passende Parti var kommet i Stand mellem hendes unge Venner. Om en nyforlovet ung Pige, hvis Ansigtstudryk har været hende

28

paafaldende, skriver hun i et Brev: »Hendes Ansigt er kommet ud af Convolutten«. Nogle ret karakteristiske Betragtninger over Ægteskabsspørgsmaalet fremsætter hun i Anledning af sin tyske Fætter, den ovenfor nævnte Carl Bielke (i et Brev til dennes Søster): »Jeg vilde ønske, at den gode Fætter indgik et godt Ægteskab, han er altfor uafhængig. Jeg ved af Erfaring, at det ogsaa kan have Vægt, men en Mand maa dog vælge, om ikke et Levebrød, saa i det mindste noget, som kan yde ham en regelmæssig Livsplan og en stadig Beskæftigelse. »Schöngeist« er ikke nok til at udgøre Livets Lykke.«

Ogsaa for dem, der fik Lejlighed til at trænge dybere ind, end en venskabelig Sammenkomst i Ny og Næ tillader, bevarede Frøken Bielkes Personlighed sin Tiltrækningskraft. Som sin Farfader i femte Led, Søhelten Henrik Bielke, var hun ikke alene »høj og anselig«, men ogsaa »af et oprigtigt og redeligt Comportement og et uforfærdet Mod«. Hendes Djærvhed var forbundet med aandelig Sundhed, Bundærlighed og Ret-sind — »hun gik i Ilden for alt, hvad hun ansaa for ret«, har En, der kendte hende godt, sagt om hende —, hendes gode, ligelige Humør fornægtede sig heller ikke i det daglige, og bag det til Tider hvasse Væsen og de stærke Udtryk gemte der sig en varm og kærlig Sjæl. I særlig Grad havde hun den Egenskab, som er den grundlæggende i ethvert personligt Forhold: Trofasthed. Hvem der først var blevet knyttet til hende, eller blot til En af hendes Familie, slap hun ikke igen af Syne; men hendes Trofasthed viste sig iøvrigt ikke

blot som stærk Familiefølelse. I Hengivenheden for sine Venner svigtede hun aldrig, hun overførte sine Følelser ogsaa paa det næste Slægtled, og der er noget rørende ved den ofte ubehjælpssomme Maade, paa hvilken hun søgte at vise Børnene og de unge sin Kærlighed.

Med sin Naturs gode Betingelser for at vinde trofaste Venner forbandt Frøken Bielke en stærk Trang til Venskab. Efter Tabet af sine nærmeste Slægtninge, Brødrene og Moderen, stod hun ene i Verden — vemodigt hedder det saaledes i et Brev af 25. Januar 1866, skrevet ti Maaneder efter Moderens Død: »Skønt jeg ikke længere er ung, er det at være uden nære Slægtninge som jeg en meget trist Følelse, som man ikke let vænner sig til«. Til den personlige Ensomhedsfølelse og Sorgen over at have mistet det kæreste, hun ejede i Verden, kom for hendes Vedkommende den nedtrykkende Følelse af at være den sidste af Slægten — en Stemning, som, skønt hun for det meste forstod at trænge den tilbage, til Tider, især i de sidste Aar, kunde være stærk hos hende til Trods for hendes af Naturen lyse Sind og til Trods for hendes, religiøst og ethisk set, grundfæstede Personlighed. Hun har da følt Venskabet som en Livsbetingelse — »det er yndigt at elske og elskes, dog især det første, tror jeg«, skriver hun som gammel Dame til en ung Veninde — og denne Trang fik hun fuldt tilfredsstillet. Hendes Evne til at knytte ikke faa udmærkede Mennesker nøje til sig er et af de mest talende Beviser for hendes eget personlige Værd — navnlig stod hun i et nært Forhold til sin Kusine, Oberstinde Thora Høhling, født Reedtz-Thott, og til Kammerherreinde Othilde Lindholm, født Hedemann.

Frøken Bielkes smukke, menneskelige Egenskaber viste sig ikke mindst i Forholdet til hendes *Husstand*. Hun havde en gammeldags, patriarkalsk Opfattelse af sin Pligt til at drage Omsorg for sit Tyende, baade aandeligt og legemligt. »Mine Folk skal have det godt«, var en Grundsætning, som hun ikke blot udtalte, men ogsaa omsatte i Virkelighed. Alt, lige fra Skovturen ved Sommertid til de aarlige Jule- og Nytaarsfester, bærer Vidne om hendes gode Sind for sine nærmeste Omgivelser. I det daglige Liv var hun hensynsfuld og let at omgaas, i vanskelige Tider altid rede til at trøste og hjælpe. Trofast vedblev hun at følge ogsaa dem, der havde forladt hendes Tjeneste, gik til dem, naar hun hørte, at en Sorg havde ramt dem, og søgte at hjælpe i Ord og Gerning. En gammel Kammerjomfru, der havde tjent hos en Slægtning, kom — for at fortælle et enkelt Træk — hver Mandag til Frokost, og Frøken Bielke slog da altid en Passiar af med hende om de gode, gamle Dage. Et andet Træk viser Sans for at glæde andre med Smaating, forenet med en vis Poliskhed. En ung Kone, som syede for Frøken Bielke, havde en Dag kort før Jul ladet den Ytring falde, at hun paa Grund af Travlheden ikke engang kunde faa Tid til at sy sig en Kappe til Anden-Juledags-Familieselskabet. Kort efter kommer Frøken Bielkes Tjener til Konen med Anmodning om at sy hans Herskab en Kappe til Julen; Tøjet har han med tilligemed den Betsked, at hun blot kan sy Kappen, saa den passer hende selv, da den saa sikkert ogsaa vil passe hendes Naade. Trods Travlheden maatte Frøken Bielkes Kappe naturligvis være færdig til rette Tid og blev det ogsaa,

men da Syerskens lille Pige bringer den, faar hun den med tilbage igen med den Hilsen til Moderen, at hun nu har en Kappe at pynte sig med anden Juledag. — Frøken Bielkes gode Egenskaber var heller ikke upaa-skønnede i saadanne Forhold; hun var afholdt, for ikke at sige elsket, af alle, der havde været i hendes Hus eller paa anden Maade arbejdet for hende, og det enstemmige Vidnesbyrd, der endnu lyder herom, er et af de smukkeste Blade i den Erindringens Krans, der knytter sig til hendes Navn.

Til en videre Kreds naaede Frøken Bielkes hjælp-somme Haand og Stræben efter at gøre godt mod andre gennem hendes udstrakte *Velgørenhedsarbejde*. I en sjælden Grad var Vilje og Evne forenet hos hende, og hun elskede at give. Hun var et ivrigt og virksomt Medlem af mange forskellige godgørende Foreninger — det kvindelige Velgørenhedsselskab, Bestyrelsen af den kvindelige Velgørenhedsskole, Komiteen for Enkedronning Karoline Amalies Asylskole med meget mere — men lige saa megen Værdi har det store Understøttelsesarbejde, der udgik fra hendes eget Hus. Hele Vinteren igennem hentede Fattigfolk Mad og Penge, men navnlig ved Juletid skete store Uddelinger af Madvarer — til Uddelingen af Flæsk medgik ikke mindre end fem Svin — og af Tøj, som Frøken Bielke og hendes Husstand i de foregaaende Maaneder, lige fra September, havde haft travlt med at sy og strikke. I Brevene fra de ældre Dage kan der nok af og til forekomme et lille Suk over Træthed efter Juletravlheden, men altid ledsaget af en Ytring som denne: »Jeg holder saa meget

af Julen, af Forberedelserne — — — jeg er ødelagt af Træthed efter al min Løben rundt — — — men da man ikke lever i denne Verden blot for at sove, maa man være taknemmelig mod Vorherre for, at man har noget at gøre og er lidt nødvendig for en og anden.« — Ogsaa de, der trængte til Understøttelse uden ligefrem at høre ind under Begrebet »Fattigfolk«, fandt et villigt Øre hos Frøken Bielke, ligesom hun heller ikke var bange for, naar det kneb, at bede en og anden af sine Venner at hjælpe med til en ung Piges kunstneriske Uddannelse e. l.

Skønt Frøken Bielke med sin aabne, umistænksomme Karakter nok undertiden kunde lade sig føre bag Lyset under Udøvelsen af sine Kærlighedsgerninger, var der dog ikke Tale om en Bortsløsen i Blinde af hendes rige Midler. Hun anstillede saa vidt mulig altid Undersøgelser og fulgte i sin Godgørenhed den Grundsætning, at den enkeltes Trang til Understøttelse hang nøje sammen med hans eller hendes Opdragelse og Livsvaner og var des større, jo bedre de tidligere Kaar havde været. Og hun kunde i visse Tilfælde føle en Tvivl med Hensyn til Rigtigheden af at hjælpe, som hang sammen dels med hendes Samvittighedsfuldhed, dels med en Ubeslutsomhed, som ogsaa ellers kunde træde frem hos hende, naar det gjaldt det daglige Livs praktiske Anliggender.

Hvad der mere end noget andet gav Livet Indhold og Mening for Frøken Bielke var hendes *religiøse Overbevisning*. Hun synes at have været fuldt afklaret i aandelig Henseende, og sin Kristentro om-

fattede hun med det bedste af sin Natur, sit Sinds Redelighed, sin Evne til at give sig selv uden Forbehold. De, der hørte til hendes daglige Omgivelser, fik et stærkt Indtryk af, hvorledes hun levede heri fra Dag til Dag, og Læsning af hendes Breve giver samme Opfattelse. Jævnt og inderligt trøster hun en bedrøvet Veninde, hvis Mand var syg. Vorherre sender os ingen Lidelser, hverken legemligt eller aandeligt, større, end vi kan bære dem, han vil lære os at sige: Guds Vilje ske, ikke med Læberne, men af vort Hjertes Inderste. »Tænk paa alt, hvad du endnu har at gøre hernede — — —«, fortsætter den gamle Officersdatter, »man skal ikke forlade sin Post, man skal holde ud paa sin Plads og gøre sin Pligt, til man bliver kaldt hjem.«

For sin kristelige Udvikling var Frøken Bielke i stor Gæld til et enkelt Menneske, nemlig Sognepræsten i Lyngby, Peter Rørdam, hvem hun rimeligvis har lært at kende gennem sin Veninde Frøken Franciska Carlsen fra Gammel Køgegaard, som var Rørdams Svigerinde. Hver Søndag kørte hun — naar hun ikke, som Tilfældet var det i Somrene 1858—70, havde fast Ophold i Lyngby — fra København til Lyngby (eller Taarbæk) for at høre ham prædike og tilbragte da for det meste Eftermiddagen i Præstegaarden, ligesom hun i det hele hurtigt blev et af de mest trofaste Medlemmer af den snævrere Menighedskreds, der sluttede sig til Lyngby-Præsten.

Frøken Bielke traf her paa en i mange Maader beslægtet Personlighed, og det er forstaaeligt, at hun har følt sig tiltrukket af en Mand med Peter Rørdams For-

kærlighed for »at ride og rejse«, hans frodige og djærve Lune, hans ejendommelige Væsen og sikre, ligefremme Optræden. Hans Forkyndelse med dens fyndige, konkrete Udtryksmaade, dens Enfold og Varme, dens praktisk-ethiske Alvor, dens Evne til at slaa ned paa den enkelte og sætte hans aandelige Liv i Svingninger betød overordentlig meget for hende. Ogsaa gennem Samtaler har han ydet hende Vejledning; i et Brev (af $\frac{2}{3}$ 1870) fortæller han saaledes, hvorledes han og Frøken Bielke i en Samtale, der varede fra Kl. 7—9 Aften, har drøftet Syndens Natur og Nødvendigheden af Syndsbekendelse for Gud (H. F. Rørdam: Peter Rørdam III S. 572). Den kristelige Paavirkning, der herigennem blev Frøken Bielke til Del, har sikkert haft sin Betydning for hendes personlige Karakterudvikling — hun har selv karakteriseret deres indbyrdes Forhold med den halvt spøgende Vending, at han var det Staal, der passede til hendes Flintestens Natur.

Rørdam satte til Gengæld megen Pris paa Frøken Bielke — »et fortræffeligt Menneske, ferm og kærlig«, er den Karakteristik, han giver af hende i et af sine Breve (samme Bog S. 206). Hun hørte til de Kvinder, som han har omtalt med saa megen Forstaaelse i følgende Ytring (i et Brev til Frøken Bielkes Veninde, Fru Lindholm, samme Bog S. 359): »Her er en forunderlig Mangel paa virkelige Mænd, især naar man ser paa Kvinderne og den Udvikling og Tankerigdom, vi faa gennem dem. Jeg tror aldrig, Kvindekønnet har haft en bedre Tid end den nærværende, og det er vist, at Kvinderne bruge Tiden godt, og at de forstaa at leve og at leve godt.« — En lille Episode, fortalt af

Sognepræst L. Hertel, fra en af de Søndageftermiddags Sammenkomster i Lyngby Præstegaard, i hvilke Frøken Bielke var en stadig Deltager, viser, at hun til Tider ogsaa, paa en stilfærdig Maade, har kunnet være den ydende i Forholdet til sin Præst. Hertel, der dengang var ung Kandidat, havde under en Tomands-samtale med Rørdam fremhævet det farlige i at hengive sig til Selvbetragtning, saaledes som denne i sin Prædiken om Formiddagen havde opfordret til, og Rørdam, for hvis i mærkelig Grad ureflekterede Natur denne Synsmaade var aldeles fremmed, sammenkaldte da i en Hast »hele det fine Selskab« fra Haven og forelagde, efter at Hertel havde maattet gentage sin Betragtning, Sagen for dette med følgende forundrede Spørgsmaal: »Kan det virkelig ske (nemlig at man ved for megen Selvbetragtning kommer til at digte sig selv om)? Er der nogen, der har oplevet det, hvad?« Rørdams trofaste Veninde, Frøken Bielke, svarede da — fortsætter Beretteren — stille og alvorligt: »Ja, Pastor Rørdam, det har Hr. Hertel Ret i, det kan desværre altfor let ske«, — hvorpaa Rørdam gav efter med følgende Ord: »Ja, naar Frøken Bielke siger det, saa er det rigtigt, for hun er et forstandigt Menneske; men det kender jeg slet ikke til — — — — det er dog mærkværdigt.« — —

Naar Rørdam siger om Kvinderne, at de forstaar at leve og at leve godt, tænker han sikkert hermed ikke blot paa den religiøse Udvikling, men ogsaa paa den nationale, historiske og folkelige Sans, som ifølge hans Opfattelse var nødvendig for at give Tilværelsen

Rigdom og Sammenhæng. Ogsaa denne Side af det grundtvigske Livssyn paavirkede Frøken Bielke. Hun dyrkede ivrigt Fædrelandets Historie, hun var Medlem af »Dansk Samfund«, ved hvis Møder der holdtes Foredrag af Grundtvig, Hostrup, P. Rørdam og mange andre; hun deltog i de regelmæssige Sammenkomster hos Enkedronning Karoline Amalie, hvor Rørdam for det meste var Taleren, medens Forsamlingen bestod af Folk som Monrads, Hauchs, Plougs o. fl. foruden Enkedronningens Damer. Bedst Indtryk af disse Møder faar man gennem spredte Ytringer i Rørdams Breve. Snart fortæller han de gamle Myther — »saa fik vi os en ordentlig Samtale om Frejr, som bortgav sit gode Sværd for at faa Gerda, der var en Jættekvinde. — — Men naar en dansk Kriger ægter en slesvigholstensk Pige, giver han sit gode danske Sværd bort, og han har ikke længere Medbør.« Snart om Knud Lavard — »Du ved, hvor jeg elsker Knud Lavard, og med hvilken Fryd jeg taler om ham.« En anden Gang har han holdt et Foredrag om Lighed, »og alle Munde kom i Bevægelse — — — Men da jeg kom med den Bemærkning, at Vorherre ikke havde givet Kvinderne Anlæg og Lyst til saa mange forskellige Slags Arbejde som Mændene, var der nær gaaet Ild i Forsamlingen.« (H. F. Rørdam: Peter Rørdam III S. 164, 168 og 412). Blandt dem, der »nær var gaaet Ild i«, har Frøken Bielke dog næppe været, da hun nærmest hyldede gammeldags Anskuelser om Kvindens Stilling.

I den varme Kærlighed til alt nationalt kunde Frøken Bielke fuldt sympathisere med Rørdam og hans

Meningsfæller. — *Fædrelandssindet* var hendes Slægtarv og laa hende i Blodet fra Ungdommen af. I politisk Henseende var hun nationalliberal — maaske paavirket af Broderen Rudolph Bielke, der havde været nøje knyttet til Orla Lehmann —, og Ulykken i 64 ramte hende haardt. »Jeg har ikke glemt, og ingen Dansk vil nogen Sinde kunne glemme 64«, hedder det i et Brev, skrevet under den fransk-tyske Krig til de tyske Slægtninge, hvem hun, da de »taler hende for meget om Politik«, for en Gangs Skyld ønsker at sige sin Mening — (paa Fransk; Tysk benyttede hun nødigt). — »Jeg holder af Hjertet med Franskmændene og kan kun betragte Preusserne som en personlig Fjende. Vi kender fra den Tid af (o: fra 64) alt for godt, hvad Meningen er med Eders »gottesfürchtiger und gerechter König«. I de stærkeste Ord fordømmer hun den Bismarckske Politik, som »har demoraliseret Tyskernes Karakter, forblændet deres Dømmekraft og gjort, at deres Lands territoriale Storhed gælder mere for dem end deres Ære og Frelse.« — Hun søger Trøst i den Tanke, der ofte vender tilbage hos hende, at Gud opdrager Nationerne saavel som Menneskene ved sine Tilskikkelser. — »Han straffer Nationerne som de enkelte for deres Bedstes Skyld, og Folket vil atter rejse sig, stærkere og kraftigere, lutret af Ulykken«.

Nationalfølelsen kom ikke blot op hos Frøken Bielke i de store kritiske Tider, men den var levende i hendes Sind ogsaa i det daglige og dukker frem i mangfoldige Smaatræk. Da hun f. Eks. første Gang har set C. Blochs »Prometheus« og endnu under det første

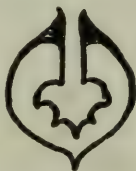
Indtryk af Billedets Skønhed skriver til en Ven paa Landet for ivrigt at opfordre ham til at komme ind til Byen og se det, glæder hun sig ikke blot paa Kunstnerens Vegne, men ogsaa, fordi »det lille Danmark dog i een Retning har noget stort i denne lille Tid.« Hendes Glæde ved at give fornægter sig heller ikke, naar det gælder nationale Øjemed (f. Eks. bekostede hun Udgivelsen af det Salmehefte, P. Rørdam som Feltpræst i 1864 lod trykke til Brug for Soldaterne), og hele hendes Legatstiftelse kan vel betragtes som en Gave til Fædrelandet — hun skænkede hellere sin Formue til Landsmænd, som hun for manges Vedkommende aldrig havde set eller kendt end til sin tyske Slægt.

I Aarenes Løb blev Frøken Bielke som saa mangen anden nationalliberal mere og mere udpræget konservativ i politisk Henseende. *Folkelig* i Betydning af Demokrat har hun næppe nogen Sinde været — det var en Side af grundtvigsk Tankegang, som stod hende ret fjernt, og bag hendes Iver for at hjælpe andre laa der, som vi har set, ikke noget Ønske om at udslette Forskellen mellem Samfundsklasserne. Hun var Menneske nok til at slutte sig til en Aandsretning, der netop fremhævede det menneskelige, og optage af den, hvad hun havde Brug for, uden derfor at lade sin Personligheds og Byrds ejendommelige, gammel-dags-aristokratiske Præg udslettes.

Efter Pastor Rørdams Død i 1883 ophørte Frøken Bielkes Ture til Lyngby, og hun sluttede sig nu til

Holmens Kirke, til hvilken hun, som Søofficersdatter, havde naturlig Tilknytning. Samme Aar flyttede hun fra Rosenvænget til Amaliegade, hvor hun boede først i Nr. 14, Stuen, de sidste to Aar i Nr. 4, første Sal. I sine sidste Aar led hun af en tiltagende Svagelighed, den høje Skikkelse blev sammenfalden, og Hørelsen svækkedes, hvad der pinte hende en Del. Dog fortsatte hun den samme Levevis og kunde endnu glæde sig ved at rejse. I Sommeren 1889 var hun paa Bade-rejse i Tyskland, bl. a. i Heidelberg, hvis Skønhed hun beskriver i Breve.

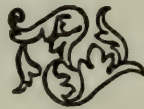
Samme Aar fejredes hun paa sin halvfjerdsindstyve-aarige Fødselsdag, den 14. September, af hele sin talrige Vennekreds ved en Fest paa d'Angleterre, som rørte og glædede hende meget. I Løbet af de følgende Maaneder ramtes hun af et Par mindre Anfald af Lammelse; hertil slog sig i Begyndelsen af December Lungebetændelse, og efter tolv Dages Sygeleje gik hun bort den 12. December 1889. Den Ærlighed og Enfold, hvormed hun omfattede sin Tro, gav hende et Skær af Højhed paa Dødslejet — hun døde, som hun havde levet — en »Israelit uden Svig«.

FRØKEN BIELKE efterlod sig ved sin Død en Formue paa 460 000 Kr.*) Heraf blev en Del af Indboet (Malerier, Guld- og Sølvsaager) ifølge den Afdødes Bestemmelse bortskænket til Private eller Samlinger (til Samlingerne paa Rosenborg og Frederiksborg, Nationalmuseet og Museet i Kristiania), ligesom visse Summer var borttestamenteret til enkelte Frøken Bielke nærstaaende Personer. Efter Fradrag af disse Beløb og af Udgifterne ved Boet beløb hele Formuen sig til 350 000 Kr., som tilfaldt *De Bielkeske Legater*. Bestemmelsen om Oprettelsen af dette Legat gaar langt tilbage og var blevet truffet i Samraad med Moderen, ja, sandsynligvis allerede med Broderen, Kaptejn August Bielke, hvis efterladte Formue kom til at udgøre en betydelig Del af Legatkapitalen. Denne Stiftelse stod gennem Aarene som et Slags Livsmaal for Frøken Bielke i den Grad, at hendes Følelse af Ansvar for, hvorledes hun gjorde Brug af sin Formue, skærpedes derved, saa at hun halvt spøgende — men i Virkeligheden vistnok i fuldt Alvor — lejlighedsvis kunde ytre, at hun skulde »spare til Legatet« og derfor ikke kunde tillade sig dette eller hint. Et kort efter Moderens Død oprettet Testamente af 22. Maj 1865 indeholder Legatets Fundats (meddelt nedenfor i Uddrag), saaledes som den senere er traadt i Kraft. Ifølge denne er de, der nyder godt af Legatet, dels ældre ugifte Døtre af Embedsmænd, fortrinsvis Søofficerer,

*) Heri er ikke iberegnet Det Bielkeske Fideikommis, som nu helt gik over til Familiens tyske Linie, repræsenteret af Carl v. Salviati (Søn af Frøken Bielkes Kusine Helene v. Salviati, født Bielke). Ved dennes Død i 1911 opløstes Fideikommiset ved Deling mellem hans Arvinger.

dels ældre ugifte Tjenestepiger, dels unge lovende Kunstnere, navnlig Malere — en Fordeling, der giver et smukt og karakteristisk Udtryk for Stifterindens personlige Sympathier, ligesom Legatet som Helhed staar som et værdigt Minde om hendes gode, kærlige Sind, særlig for de enligt stillede, saavel som om hendes nationale Sans. Hun havde selv, i efterladte Optegnelser, udpeget de første Legatnydere, af hvilke nogle paa forskellig Maade havde staaet i Forhold til hende personlig, medens andre var anbefalet hende af Venner. En særlig Anbefaling i hendes Øjne var det at have deltaget i Arbejdet for Danskhedens Bevarelse i Nord-slesvig. — Bestemmelserne angaaende den første Bortgivelse af Legatet havde hun for fleres Vedkommende truffet mange Aar før sin Død — uden dog nogen Sinde at lade de paagældende vide, hvilken Gave hun havde tiltænkt dem. Takken unddrog hun sig altsaa, medens hun var i Live, men Erindringen om hende som et ejendommeligt, varmhjertet, fædrelandskærligt og fromt Menneske lever endnu, omfattet med Hengivenhed og Taknemmelighed af alle, der har kendt hende.

FUNDATS

FOR

DE BIELKESKE LEGATER

§ 1.

Legatet, der bærer det ovenfor anførte Navn, bestaaer af den Formue, der paa Skifte efter Stifterinden udlægges til samme, og som vil udgjøre 350,000 Kroner.*) Legatets Formue skal, efterhaanden som den indgaaer fra den Anbringelse, hvori den modtages paa Skifte, stedse anbringes efter Reglerne for Umyndiges Midler. De Legatet tilhørende Effekter skulle forsynes med Prohibitivpaategning af Justitsministeriet.

§ 2.

Af de aarlige Renter udredes forlods det Beløb af 1000 Reichsmark, der er tillagt nogle i Tyskland bosiddende Paarørende af den Afdøde, hvilken Udredelse vedbliver, saa længe de Personer, for hvem den er bestemt, er ilive.

§ 3.

Det paahviler endvidere Legatet forlods at drage Omsorg for Vedligeholdelsen af den Afdødes Gravsted paa Holmens Kirkegaard her i Staden efter Legatbestyrelsens nærmere Bestemmelse.

§ 4.

Legatets aarlige Indtægter anvendes i Øvrigt til Uddeling i trende Klasser paa følgende Maade.

Legatet A.

Der uddeles 15**) Lodder, hver paa 400 Kroner aarlig, som ere bestemt for ældre, uformuende Piger, der ere Døtre af afdøde kongelige Embedsmænd, og skulle ved Uddelingen fortrinsvis komme i Betragtning Døtre af Officerer i den kgl. danske Marine. Indlændinge, der maatte kunne godtgjøre Slægtskab med Testatrix enten paa fædrene eller mødrene Side, bør komme i fortrinsvis Betragtning, naar de i Øvrigt ere i Besiddelse af de fornødne Kvalifikationer. De Paa-gjældendes Trang og Værdighed godtgjøres ved paalidelige Vidnes-

*) Legatets Formue er den 1. Januar 1915: ca. 392,000 Kr.

**) 1915: 20 Lodder.

byrd og bedømmes af Legatbestyrelsen. Den, som erholder Legatet, vedbliver at oppebære det, saalænge hun forbliver i ugift Stand og ikke ved Arv eller paa anden Maade kommer i Besiddelse af Midler, der sikre hende et sorgfrit Udkomme, eller hun ikke længere maatte findes værdig dertil, hvilket alt Bestyrelsen paa tjenligste Maade bør forvisse sig om og træffe Afgjørelsen af.

Det bemærkes, at den første Bortgivelse af dette Legat er afgjort i Henhold til de af Testatrix efterladte Optegnelser.

§ 5.

Legatet B.

Herunder uddeles 12*) Lodder, hver paa 200 Kr. aarlig, som ere bestemte for ældre, uformuende Piger af den tjenende Klasse, der efter lang og tro Tjeneste enten paa Grund af Alder eller Svagelighed ikke længere ere i Stand til at tjene. De Paagjældendes Trang og Værdighed godtgjøres ved paalidelige Vidnesbyrd og bedømmes af Legatbestyrelsen. Legatet tilstaaes paa Livstid, men bortfalder, hvis den Paagjældende skulde gifte sig, eller hendes Forhold skulde undergaae saadan Forandring i Henseende til Trang og Værdighed, at Legatbestyrelsen finder, at Legatet bør inddrages; det paahviler Legatbestyrelsen paa tjenlig Maade herom at forvisse sig.

Den første Bortgivelse af Legatet er afgjort i Henhold til Optegnelser, efterladte af Testatrix.

§ 6.

Legatet C.

Den tredie Klasse af Legatet uddeles i 4**) Lodder, hver paa 600 Kr. aarlig, og er bestemt for unge lovende Kunstnere, navnlig Malere til Uddannelse i deres Fag, enten ved Reiser eller paa anden Maade. Disse Legater kunne tilstaaes den Paagjældende for flere paa hinanden følgende Aar eller een Gang for alle efter Legatbestyrelsens nærmere Bestemmelse. Om Legatets Uddeling konfereres i Reglen med Kunstakademiet, men den endelige Bestemmelse af Uddelingen ligger i Legatbestyrelsens Haand.

§ 7.

(Om Bekendtgørelse af ledige Legatlodder).

*) 1915: 18 Lodder.

**) 1915: 5 Lodder.

§ 8.

Det Beløb, hvormed Legatets aarlige Indtægter maatte overstige dets aarlige Udgifter, lægges til Kapitalen. Legatbestyrelsen bestemmer, naar og i hvilket Omfang en Forøgelse af Legatloddernes Antal skal finde Sted.

Skulde Indtægterne ikke tilstrække til at udrede det i §§ 4 til 6 bestemte Antal Lodder af Legatet, skeer der forholdsmæssig Afkortning i hver Klasse.

§ 9.

(Om Bestyrelsen.)

§ 10.

(Om Regnskab m. v.)

Saaledes vedtaget ved vore Underskrifter,
Kjøbenhavn den 26. Juni 1890.

O. D. ROSENØRN-LEHN.

H. N. HANSEN.

*Allerhøjest stadfæstet ved Justitsministeriets Foranstaltning
den 19. Juli 1890.*

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

BRIEF

HV

0014624

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 09 03 10 01 003 4